

TUỶ BÚT KHÁNH LY

Ca sỹ Khánh Ly đứng góc cạnh ca sỹ của VNCH phê bình và nhận định về ca sỹ , nhạc sỹ và những ca khúc sau 1975. Hoàn toàn đúng nhưng chưa đủ, sau đây là những nhận xét của tôi để bổ xung những gì mà ca sỹ Khánh Ly không sống trong lòng của XHCN nên còn thiếu sót (quý vị nào trong mail list này nếu thấy chưa đủ, xin cứ tự nhiên góp ý cho vui).

1/ Ca sỹ Khánh Ly không đề cập đến hiện tượng "thường thức văn nghệ cưỡng bách", tất cả các tù cải tạo đều biết rõ hiện tượng này. Tôi biết "ca sỹ nhân dân" Tô Lan Phương trong mấy năm tù cải tạo. Tiếng hát cao và the thé của văn công ca hát Tô Lan Phương khi cô này hát bản CÔ GÁI VÓT CHÔNG làm tôi đưa ra nhận xét là lỗi tai của mình bị chông đâm ngang từ trái sang phải. Một thằng bạn Bắc Kỳ di cư của tôi nói hình như ngoài Bắc không trồng được mía và dứa nên giọng của mấy mụ văn công VC chua loen loét, muốn nghe cho được phải nói nhà mình khi thăm nuôi phải gửi cho bọn mình vài kg đường !!!

2/ Ca sỹ Khánh Ly không đề cập đến VĂN HÓA NGHE LOA nên dân chúng của VC làm quái gì biết đến NHẠC THÍNH PHÒNG !

3/ Năm 1982, tù cải tạo tại trại Bình Điền Huế được thưởng thức CHƯƠNG TRÌNH NHẠC NHẸ của đài truyền hình Hà Nội (do đài truyền hình Huế tiếp vận), lần đầu tiên bọn tù chúng tôi thấy ca sỹ Ái Vân (rất dễ thương) hát bản Triệu Đóa Hoa Hồng (tác giả là nhạc sĩ người Liên Xô). Một anh bạn Trung Úy CTCT ghé tai tôi nói nhỏ : sao tao không thấy Ái Vân mang dép râu mà lại mang guốc dép của Sài Gòn ?

4/ Một anh Đại Úy CTCT nêu thắc mắc rất ư là phản động: Thằng cha nhạc sỹ người Liên Xô khoai sắn còn không có mà ăn, tiền làm gì có để mà mua tới 01 triệu đóa hoa hồng ?

5/ Một anh Thiếu Tá TQLC còn nói là 01 triệu đóa hoa hồng chỉ đẹp trong vài ngày đầu, sau đó là héo úa rồi sinh thối, cô gái được tặng hoa hồng không có tiền để thuê xe hút rác, nên thay vì "yêu" anh nhạc sĩ, thay vào đó lại nguyên rửa nữa là khác.

6/ Năm 1986, trở lại Sài Gòn, thấy bắt đầu có sinh hoạt văn nghệ, tuy không có phòng trà nhưng có nhiều tụ điểm ca nhạc và dancing (VC họ gọi là múa đôi), nhưng tôi không thấy các "ca sỹ nhân dân" có tên quảng cáo trên bande de role. Hỏi anh bạn trưởng ban tổ chức, anh ta nói BTC phải trả lương cho các ca sỹ nhân dân để không xuất hiện trên sân khấu

đã đành mà còn không được xuất hiện trên flyers quảng cáo, lý do nếu có tên họ thì bữa đó tụ điểm ca nhạc không có khách.

7/ Tôi hỏi sao hơn 10 năm rồi, chính quyền mới cho phép dancing là sao ? Anh bạn tôi nói Mang Dép Râu mà nhẩy nhót gì cha nội, Bây giờ có còn ai mang dép râu với đội nón cối nữa đâu , bây giờ 1986 người ta mới thắm

2 câu thơ "Đôi dép râu làm sầu tuổi trẻ - Nón tai bèo che khuất cả tương lai ", cho nên thiên hạ vượt biển hà rầm "

8/ Mới đây (2021) nhà thơ Đỗ Trung Quân giải thích lý do tại sao không có nhạc trữ tình hay như trước 1975 ấy là vì tên đường, tên trường, tên công viên...mang tên của các anh hùng chuyên chính vô sản như Nguyễn Thị Minh Khai (thay cho Gia Long), Phạm Ngọc Thạch thay cho (Duy Tân), công viên Lê Văn Tám, Võ Thị Sáu (thay cho Hiền Vương), Lê thị Lé, Mạc thị Bưởi, Huỳnh Văn Bánh...Nhà thơ Đỗ Trung Quân không nói thẳng ra (vì sợ bị quy kết là PHẢN ĐỘNG) nhưng tôi hiểu là các nhà thơ, các nhạc sĩ...thuộc giai cấp tiểu tư sản nên họ không có hứng để sáng tác những bài thơ tán tụng giai cấp vô sản, cho nên không có thơ nhạc thì làm sao có ca sĩ hát truyền cảm cho được.

Xin tạm dừng để chờ các bạn đọc góp thêm ý kiến.

Trần Trung Chính

Tôi không bao giờ nghĩ rằng có một lúc nào đó như lúc này, cuộc sống của ca sĩ Hải Ngoại và Việt Nam lại được mang ra mổ xẻ rạch ròi, tơi tấp như thế. Có lẽ, trong đầu óc đơn giản của tôi, ca sĩ ở đâu cũng là ca sĩ.... Âm nhạc là một thứ ngôn ngữ đặc biệt chung cho mọi người, ở mọi nơi, mọi phía. Không có biên giới.... Nhạc đã được khẳng định như vậy, lẽ nào người hát lại bị loại ra ngoài. Tôi không hề phân

biệt ca sĩ trong hay ngoài nước. Có chăng, điều bị chỉ trích là cách sống của những người cùng chung một nghiệp dĩ ở hai bờ đại dương.

Những ca sĩ lớn lên hay thành danh ở trong nước dường như không có một khái niệm nào về nghệ thuật và quá trình của lớp người đi trước họ cả một phần tư thế kỷ. Và cũng không ai nói cho họ nghe về một thời bình an, đẹp đẽ của sân khấu Miền Nam, trước mùa Xuân 75.

Chúng tôi, lớp người đã được quần chúng chấp nhận trước 75, thật sự đã trải qua bao nhiêu khó khăn, bằng chính năng khiếu của mình. Chỉ có một ít may mắn đủ trình độ văn hoá Đại học và tốt nghiệp Quốc Gia Âm Nhạc như Hoàng Oanh, Thanh Lan, Đức Huy, Quỳnh Giao, Mai Hương.... Còn lại, đa số chỉ đến Trung học, chưa bao giờ bước chân vào Quốc Gia Âm Nhạc. Lên sân khấu, với năng khiếu Trời cho và may mắn được chấp nhận.

Thời đó, ca sĩ rất ít và không phải bất cứ ai bước lên sân khấu, là đều được coi là ca sĩ.... Quần chúng phải chấp nhận. Các ca sĩ phải chấp nhận. Các trung tâm thu băng, đĩa phải chấp nhận. Các đài phát thanh phải chấp nhận, chúng tôi mới có được... tạm coi như là ca sĩ và vẫn nằm trong sự kiểm soát, nghe ngóng, chăm sóc của các Trung Tâm mà trung gian là nhạc sĩ. Chỉ một bài "Nỗi Buồn Hoa Phượng", Thanh Tuyền lúc đó mới 15 tuổi đã trở nên mỏ vàng của Hãng đĩa. Chỉ với "Chuyện Một Chiếc Cầu Gãy" Hoàng Oanh, cô sinh viên văn khoa không hề thua kém Thanh Tuyền của trường Bùi Thị Xuân Đà Lạt. Không ai có thể hát lại chị Bạch Yến bài Đêm Đông. Không ai có thể làm sao xuyên người nghe như chị Lệ Thanh với Tà Áo Xanh của Đoàn Chuẩn. Chị Trúc Mai bài "Hàn Mặc Tử". Chị Lệ Thu với Ngậm Ngùi và cô Thái Thanh gần như "độc quyền" nhạc Phạm Duy. Không ai có thể thay thế ai. Vì sao thế, vì thời đó, các nhạc sĩ... đo ni may áo cho ca sĩ. Không thể trật đi đâu được và vì thế, bài hát làm nên ca sĩ. Trúng một cái, cả nhạc sĩ lẫn ca sĩ đều như sóng dội. Thời đó nhạc sĩ nhiều hơn ca sĩ. Ngoài công việc chính, họ chỉ chú tâm sáng tác và chọn những giọng hát hợp với bài hát. Phần chúng tôi, mỗi người có một chất giọng riêng. Nghe là biết ai ngay. Chúng tôi đủ thông minh để không giẫm chân người khác.

Năm 69, ông Thiêng, ông Quân có 2 bài... hai bài này chỉ có Khánh Ly, đó là "Kinh Khổ" và "Trên Hoang Tàn Đổ Nát"... Ông Minh Bằng giao cho tôi "Người Thợ Săn Và Đàn Chim Nhỏ". Kim Loan với "Căn Nhà Ngoại Ô". Giao Linh với "Những Đóm Mắt Hoả Châu". Phương Hồng Quế có bài "Giờ Này Anh Ở Đâu". Mai Lệ Huyền và Hùng Cường có một loại nhạc riêng, quen gọi là nhạc kích động. Chỉ hát một nơi với bài "Mùa Thu Cho Em", Xuân Sơn đã làm bao người điều đứng, chưa kể đến bài "Trăng Sáng Vườn Chè"- dấu sau này Ái Vân dựng lại bằng nhạc cảnh cũng không làm người nghe quên nổi Xuân Sơn. Carol Kim hát "Hãy Khóc Đi Em". Ông Sơn bảo... chỉ có Carol Kim hát bài đó trội nhất... Duy Quang trình làng "Thà Như Giọt Mưa". Elvis Phương bài "Vết Thù Trên Lưng Ngựa Hoang"... Còn ông Chế Linh thì bài nào vào tay ông là lập tức trở thành của ông.

10 năm đầu sau 1975, tôi chỉ nhận được 2 bài hát của ông Sơn "Em Còn Nhớ Hay Em Đã Quên", "Một Ngày Tôi Chọn Một Niềm Vui". Cả hai đều bị giam, cấm phổ biến. Dĩ nhiên tác giả cũng không thể ngồi yên. Lý do đơn giản thôi... viết cho KL. Mấy năm sau đó, một bài hát nữa cũng của T.C.S bị dập, bài "Nhớ Mùa Thu Hà Nội"... cũng lại vì KL. Tôi nhận được bài hát từ những người vượt biển. Cũng khoảng thời gian đó, từ Pháp gọi qua cho tôi một số bài hát ký tên Hồng Ngọc, trong số đó có bài "Sài Gòn Niềm Nhớ Không Tên". Thực tế bài hát đó có tựa nguyên thủy là "Nước Mắt Cho Sài Gòn". Ông Võ Văn Ái đã đổi tựa và viết thêm lời hai, Hồng

Ngọc là bút hiệu của Nguyễn Đình Toàn, và trong bài viết có câu “đâu rộn ràng giọng hát Khánh Ly”.

Nhưng phải nói rõ, ngay từ những ngày mới tới Mỹ, khi mà mọi người còn bị chia ra, sống riêng lẻ mỗi người một nơi, khó có thể tìm ra nhau từ những trang trại rộng lớn, nằm khuất sau những dãy núi cao mà ngay khi chạy qua trên các xa lộ, chúng ta không thể nhìn thấy được, “Sài Gòn Ở Vĩnh Biệt” của Nam Lộc đã được viết trong thời gian đó. Một ca khúc đơn giản xuất phát từ nỗi lòng của một người vừa rời xa quê hương. Không cầu kỳ văn hoa chải chuốt nhưng rất thật thà nói lên sự tiếc thương, nỗi đau xót và mơ ước ngày trở về, cho dầu đã nói lên lời vĩnh biệt. Đức Huy trình làng “Đường Xa Ướt Mưa” năm 1979 cùng lúc với Tùng Giang “Tôi Với Trời Bơ Vơ” và Nam Lộc “Người Di Tản Bùn”. Linh Giang “Tôi Muốn”. Phạm Duy “Nguyên Vẹn Hình Hài”, Hoàng Quốc Bảo “Mưa Trên Thành Phố Cũ”, Nguyễn Đức Nam với “Buồn Tháng Mưa”... trong khi đó nhạc Vàng ở VN bị xoá sổ. “Rơi Lệ Ru Người” viết từ năm 75 (khi nghe tin tôi chết trên biển) phải chờ đến năm 1992 khi gặp ở Canada, ông Sơn mới chép in cho tôi bài đó.

Giữa thập niên 80, một số ca sĩ ở VN mới được phép hát lại, nhưng vẫn chỉ loanh quanh ở những tỉnh nhỏ. Nhạc sĩ Trịnh Lâm Ngân từ Nhật Ngân lập đoàn gồm Duy Khánh, Nhật Trường, Thanh Lan... bữa đói, bữa no, ngủ đình, ngủ chợ, mong được hát cho nhiều hơn là kiếm miếng ăn dẫu rằng ai cũng đói. Nhã Phương và Bảo Yến nổi lên, rồi Ngọc Bích, Thanh Lan ở tù liên miên vì tội vượt biên. Nhưng một số ca sĩ may mắn hơn Thanh Lan là Lệ Thu, Ngọc Minh, Hoàng Thi Thao, Lê Uyên và Phương đã đi được. Thanh Tuyền, Giao Linh, Chế Linh cũng thoát. Vài năm sau đó có Thái Thanh đến Mỹ. Như thế, lớp ca sĩ cũ của chúng tôi còn ở VN là Hồng Vân, Lan Ngọc, Nhật Thiên Lan, Mộng Xuân Lan, Ngân Hà, Giang Tử, Anh Khoa... và rất nhiều nhạc sĩ.

Sau thời VN tung bưng “mở cửa” rồi tung bưng “khép lại”. Bài tình ca đầu tiên được viết ở trong nước, ra Hải ngoại và lọt vào lỗ tai tôi là bài “Giọt Nắng Bên Thềm” rồi bài “Em Ở Hà Nội Phố”, bài này trong nước coi như... rửa mặt cho Hà Nội sau mấy chục năm. Và từ đó trở đi, nhạc tình được viết với tốc độ khá nhanh bởi những tác giả trẻ và xa lạ – ngoại trừ Quốc Dũng, Bảo Chấn và Bảo Phúc tung ra Hải ngoại những khuôn mặt lạ, trẻ và một kiểu hát như nhau, chất giọng như nhau, đến nỗi có đôi khi chợt nghe, tôi không thể phân biệt ai là ai.

Tôi không nghĩ những bài hát được sáng tác ở trong nước là dở – có lẽ tại tôi bảo thủ quá chăng – nhưng với một thành phần nhạc sĩ đông đảo, sáng tác liên tục không ngưng nghỉ trong một môi trường thuận tiện, rộng lớn – 70 triệu người nghe. Nói thật lòng, tôi chỉ nghe được “Giọt Nắng Bên Thềm”, “Em Ở Hà Nội Phố”, “Thuyền Và Biển”, “Phượng Hồng”, “Hà Nội Mùa Vắng Những Cơn Mưa”, “Tháng Tám Mùa Thu”, “Quê Hương”. Và chỉ có như thế (tôi không nói về nhạc T.C.S). Những bài hát khác không hề ở lại trong đầu tôi. Nó có một chút gì của Mỹ. Một chút gì của Nhật. Một chút gì của Tàu. Một chút gì của Đại Hàn. Một chút gì của Thái. Tất cả có chung một lối hoà âm.

Khoảng trong 2 năm đầu khi những bài hát ở VN tràn ra Hải Ngoại, nhiều người điên cuồng tìm mua nghe, tưởng như nhạc trong nước đã đê bẹp, giết chết nhạc Hải Ngoại phá nát thị trường băng nhạc ở đây. Bạn bè xôn xao hỏi. Tôi nói không bi quan cũng không chủ quan... rồi cũng qua nhanh như lửa rơm... Chỉ đơn thuần là ý nghĩ của tôi với những bài hát viết từ trong nước tôi đã nghe không phải một lần. Vả lại trong số những tác giả trẻ, có người tôi biết trước năm 75. Các trung tâm cũng xôn xao. Tại sao thế nhỉ... Có nhiều TT ở đây phát hành băng đĩa VN cơ mà. Họ bán 10 đồng 3 cuốn CD rồi 10 đồng 4 cuốn. Nếu CD của chúng tôi bị in giả tại VN lan tràn từ Nam ra Bắc, từ hàng thịt chó tới hàng bún chả, đến phòng tắm hơi,

đến những quán karaoke, từ taxi đến xe đồ thì tại sao ở đây không? Một cuốn master thực hiện ở VN giá thành không bao nhiêu và khi được tung ra thị trường thì lại không chỉ dành cho một TT nào mà là cho cả chục người, rồi ai muốn bán kiểu nào, giá nào thì bán.

Bà con mình vốn tính luôn thích của lạ. Lạ mà rẻ, ai lại bỏ qua nhất là nó lại mới lạ (như mấy ông chồng bị ăn mãi cơm nhà, quà vợ, nay bỗng thấy người lạ, dẫu không đẹp, cũng vẫn thèm). Bèn mua về nhà ngay – giống phong trào phim bộ năm nào – và mê ngay. Có lạ gì đâu, 27 năm nằm gai nệm mật xứ người, nghe chùng đó ca sĩ, thuộc mặt từng người, coi bộ cũng... mệt mỏi rồi.

Thích là phải. Dương nhiên thôi. Bao lâu thì chưa biết nhưng cứ thích, cứ mua cái đã. Thị hiếu của quần chúng đối với một thị trường lạ, tưởng không cần phải bàn ra tán vào, dài dòng, mất thì giờ. Hai năm trôi qua – như tình yêu vậy, không còn gì mới lạ nữa. Những bài hát theo gió cuốn đi.

Sau mùa Xuân năm 75, đồn rằng tất cả nhạc vàng đều bị thiêu huỷ, ai giữ trong nhà như giữ đồ quốc cấm. Sách, truyện cũng cùng chung số phận. Phim ảnh dù bị hủy hoại cũng còn những bản phụ ở nước ngoài. Mọi người bị lừa đi học tập cải tạo không hứa hẹn ngày trở về. Ca nhạc sĩ bắt buộc phải trình diện gọi là bồi dưỡng chính trị. Những tà áo xanh, đồ rực rỡ bỗng nhiên biến mất, chỉ còn quần đen áo cánh trắng hoặc nâu cho đúng với tôn chỉ cách mạng.

Bao nhiêu khuôn mặt xinh đẹp, nổi tiếng của Sài Gòn nay e dè nhìn nhau như thăm hỏi... Họ nói cái gì thế nhỉ... Người nói cứ nói, người ngồi nghe như vẹt nghe sấm, lòng thì cứ như đi đâu, đi đâu. Nghĩ đến bạn bè ai đi thoát, ai kẹt lại... cái gì đã xảy ra cho Sài Gòn... cái người đang giảng giải cái gọi là Chủ Nghĩa Xã Hội kia là ai, ở đâu ra thế... tất cả bàng hoàng hoặc lo âu. Lo cho mình thì ít, cho gia đình thì nhiều bởi đa số ca nhạc sĩ đều có con em cha chồng là quân nhân, là có... nợ máu với nhân dân. Đã gọi là nợ thì phải trả nhưng trả thế nào đây? Thật ra thì các ca nhạc sĩ không bị đày ải quá lâu với những chương trình bồi dưỡng chính trị. Họ khổ vì bị cấm hát. Suốt mấy năm trời cả miền Nam đều phải nghe một loại nhạc, một kiểu hát cùng một giọng giống nhau.

Những bài hát của miền Bắc mà dân Sài Gòn phải nghe đã được sáng tác lâu rồi, giờ mới có dịp tung ra. Chỉ một loạt bài đó thôi. Sau năm 75, hầu như nhạc sĩ miền Bắc không viết loại nhạc ấy nữa vì người Sài Gòn không muốn nghe. Nghe không vô cũng như họ phải chịu đựng những bằng hiệu tên đường ngô nghê, buồn cười, chẳng ra làm sao... đường Nguyễn Văn Bánh, đường Võ Thị Sáu... những người đó là ai... Khai quốc công thần của nhà Nguyễn chẳng... Những bài hát cứ ồm ồm tra tấn lỗ tai người Sài Gòn. Những con đường cũ làm cho người ta... khi hẹn nhau, ta lạc lối tìm... chắc cũng họp hành dữ lắm.

Nghị quyết này, nghị quyết kia... tôi thấy thế này, tôi thấy thế nọ vân vân. Thanh Lan thành tích vượt biên nhiều quá. Cấm. Hồng Vân, Lan Ngọc tàn tích cũ. Cấm. Thế nhưng các tiếng hát miền Bắc lại không được Sài Gòn chấp nhận. Bảo Yến và Nhã Phương lên tiếng đánh bạt các giọng ca... có dấm càng thêm chanh... Ngọc Bích cũng lên tiếng mạnh mẽ lẫy lừng một thời, cô là con gái của nghệ sĩ Ngọc Hùng, Ngọc Nuôi. Cô đã từng là giọng ca chính của ban nhạc The Crazy Dogs thì đương nhiên cô phải nổi bật.

Nhà nước cũng cho mời các nghệ sĩ nổi danh cũ, cho phép thành lập đoàn hát. Cho tập dượt tại nhà hàng Queen Bee. Có ban nhạc Shortguns, ông Lê Uyên Phương có Thái Thanh... Tập cho đã đến chừng phúc khảo ra mắt các quan to sừng dài thì... không đủ tiêu chuẩn (ông Lê Uyên Phương kể lại) thật cay đắng cho những tên mới lớn ở Saigon. Ông Trịnh Công Sơn đi thực tập, học trồng sắn, trồng lúa, nuôi heo, ông đi theo con trâu ông chủ nhà tốt bụng cho mượn... tôi thấy chú tội nghiệp tôi

thương, nơi đó là cả một bãi mìn, ngày mô cũng có người chết, chừ tôi cho chú mượn con trâu, chú cưỡi theo chân nó mà đi...

Thời gian này, ông sáng tác bài “Mỗi Ngày Tôi Chọn Một Niềm Vui”... Minh cứ vừa cày ruộng, trồng khoai vừa hát cho mình nghe – có thể mới sống nổi chứ. Ấy thế mà bài hát bị cấm... Đất nước thống nhất rồi, anh không đủ vui hay sao mà phải tự chọn cho mình một niềm vui? Sau khi đã giữ chân mấy trăm ngàn người trong trại cải tạo. Làm bà con ta điều đúng sau mấy đợt đổi tiền. Nhạc tình bắt đầu ngoi ngóp bằng những bài hát. Nửa mùa, quốc không quốc, cộng không ra cộng.

Loại nhạc thăm dò dư luận cấp lãnh đạo. Cửa đã hé mở đón Việt kiều hồi hộp về thăm dân cho biết sự tình. Thanh Lan vượt biển hoài mà đường đi không đến bèn leo lên sân khấu hát lại. Cẩm Vân hùng sáng với giọng trầm, ấm áp, rõ ràng. Hồng Hạnh giọng mỏng hơn nhưng xinh đẹp, song nghiệp hát không lâu dài. Các ca sĩ được chú ý vẫn là Nhã Phương, Bảo Yến, Cẩm Vân, thỉnh thoảng mới có đề cập đến Lan Ngọc, Hồng Vân, Anh Khoa. Nhạc sĩ Duy Hải qua đời, nhạc sĩ Nguyễn Trung Cang qua đời trong tù. Nhạc sĩ Nguyễn Ánh 9 gần như đóng cửa ở ẩn, không cộng tác với đoàn hát nào. Cô Thái Thanh, nhạc sĩ Hoài Trung bị cấm hát vĩnh viễn sau cái buổi phúc khảo tại nhà hàng Queen Bee. Một thời gian ngắn sau đó, nhạc sĩ Hoài Bắc vượt biên, nhạc sĩ Văn Phụng, cô Châu Hà cũng đi thoát....

Bài “Quê Hương” là bài tôi thích, bài “Thuyền Và Biển” do Cao Minh hát. Đùng một cái tôi thấy bà con trong và ngoài nước đua nhau hát... bằng lòng đi em... về với quê anh... nghe cũng có vẻ mời gọi lắm nhưng với tôi, nó có vẻ quê quê thế nào ấy. Bài “Ở Hai Đầu Nỗi Nhớ” ấy thế mà tôi lại nghe được. Thì ra “Thuyền Và Biển” thơ Xuân Quỳnh, nhạc Phan Huỳnh Điểu. “Ở Hai Đầu Nỗi Nhớ” của nhạc sĩ Nguyễn Văn Tý, tác giả bài “Dư Âm” ngày xưa.... Rồi sau đó là bông điên điển, là rau đắng, rau ngọt, rau mồng tơi. Lá sầu riêng, chôm chôm... thì thề... đi mô cũng nhớ về Hà Tĩnh... Quê hương nếu ai không nhớ, sẽ không lớn nổi thành người. Tôi nghe mà còn khóc thì bảo sao bà con không đổ xô đi mua, không đê sập, đê ngừa nhau giành chỗ trên những chuyến bay đi tìm những chùm khế ngọt. Đi để... thành người. Sau đợt Cẩm Vân, Hồng Hạnh, Ngọc Bích, Nhã Phương, Bảo Yến là những Mỹ Linh, Thanh Lam, Hồng Nhung, Phương Thanh, Thu Hà, Trần Thu Hà là những ca sĩ, nghe nói có được đào tạo trường lớp hẳn hoi và những ca sĩ này sáng tạo ra một lối hát giống nhau nhưng không giống ai.

Không giống ai là điều tốt bởi mỗi người phải có cái riêng của mình như các lớp ca sĩ trước. Thanh Tuyền cất tiếng hát là biết ngay Thanh Tuyền. Lệ Thu vừa... nằng chia nửa bãi.... thì đó là Lệ Thu ... Em tan trường về, anh theo Ngọ về.... là cô Thái Thanh. Bang bang, em bắn ngay anh... là Thanh Lan. Những ca sĩ không qua một trường đào tạo nào, họ qua... trường đời và họ có cá tính, có cái chất giọng riêng để phù hợp với các bài hát các nhạc sĩ viết riêng cho họ. Tôi thường hay bị... đổ nhạc... Đổ chị biết ai hát đấy... và bao giờ tôi cũng thua vì cùng trường, cùng thầy, cùng một cách đào luyện ca sĩ trẻ ở VN hát giống nhau. Bốn năm người hát mà nghe như chỉ một người. Trường lớp có cái hay mà cũng có cái dở và cái sai lại quá lớn. Chẳng còn biết ai là ai mặc dù họ hát vững, kỹ thuật cao, chất giọng tốt và khoẻ nhưng mà ai mới được chứ. Cái... là ai... mới quan trọng. Theo trường lớp để biết kỹ thuật trình diễn, học hát để biết cách hát, biết cách ngân, biết cách lấy hơi chỗ nào, biết cách nhưng sao cho đúng đó là chưa nói đến vấn đề thẩm âm.

Người ca sĩ phải có cái lỗ tai tốt, nghe nhạc mới chính xác, bát cũng bị chệnh. Một người ca sĩ, ngoài tiếng hát nếu biết rõ về nhạc lý thì càng tốt, tốt lắm lắm (nếu không, trường nhạc mở ra để làm gì) như các chị Kim Tước, Mai Hương, Quỳnh Giao và bác sĩ Bích Liên.

Âm nhạc và nhất là các ca sĩ trình diễn không thể bị đóng khung bởi những điều trường lớp dạy. Khi đã có căn bản, phải tự mình tìm cho mình lối trình diễn riêng và sử dụng tiếng hát của mình theo lối riêng lợi điểm của các anh chị không giỏi nhạc... như tôi chẳng hạn. Ngoài các thầy cô ở trường, khi ra tranh đua với đời, ta cũng nên tìm một người thầy hướng dẫn cho mình con đường nào tốt nhất. Đôi khi người thầy đó không giỏi nhạc nhưng họ có cái lỗ tai của người nghe, cái nhìn xa trông rộng giúp cho ca sĩ chọn đúng bài, cách trình diễn và cách hát.

Người thông minh có thể không cần ai giúp vẫn tìm được cho mình một đường riêng, tuy nhiên điều này hơi hiếm. Phần lớn, các ca sĩ sau khi tốt nghiệp thường tự cho mình là giỏi, không cần ai nữa. Điều này thì nhiều.

Tôi viết những cảm nghĩ của một người nghe nhạc chứ không phải của một ca sĩ có 40 năm trên sân khấu. Tôi cảm thấy một nỗi thất vọng mênh mang khi cứ tình cờ phải nghe... nghèo 1 rồi nghèo 2 (đến nghèo 3 là sạt nghiệp)... Chim sáo ngày xưa 1, rồi chắc chim còn bay nên lại... chim sáo ngày xưa 2, (nếu không có chim 3 thì có nghĩa con chim này đã nằm trên đĩa). Chim này bắt chước chim đa đa, chim đa đa... đi mất thì đừng trách chim. Tôi nghe ông Song Ngọc hát... ngày chị sinh ừ... ừ trời cho tôi làm thơ... ừ ừ nhưng chữ ừ... ừ này tôi không dám viết ra sợ bà con mắng. Tôi nghe bạn bè bảo bài... Nếu anh nói yêu em là thật ra anh đang dối lòng... là lời của một bản nhạc Mỹ nhưng tôi chưa nghe, không dám bàn tới, tuy nhiên, đó là một bài hát thành công của Bảo Chấn. Trần Tiến tương tá bậm trợn, to như một đồ vật nhưng lại thương cho một lá Diêu Bông, lại thương cho tóc gió thổi bay, lại làm riêng một bài hát về ông TCS. Nhìn ông TCS ngồi cạnh Trần Tiến, tôi nghĩ, đúng là... ở hai đầu nỗi nhớ... Thì cứ cho là vì sống xa quê hương vì sự sống, các nhạc sĩ ở Hải Ngoại cạnh hừng không có sáng tác nào đáng kể. Điều đó lắm. Ông Lê Minh Hằng đó chi. Ông Tuấn Khanh đó chi. Nghe “Nỗi Niềm”, “Nhật Nhoà” mà không ngây ngất sao, nghe “Dĩ Vãng” của TNS mà không ngẩn ngơ sao. Nghe “Người Di Tản Buồn” của Nam Lộc mà không chảy nước mắt sao. Nghe “Có Những Niềm Riêng” của Lê Tín Hương mà không ngậm ngùi sao. Nghe “Tôi Muốn Hỏi Vì Sao” của Diệu Hương mà không thương cảm sao.

Nghe “Anh Đã Ngủ Yên Trên Quê Hương” của Trần Duy Đức mà không thấy lòng ??? ??? sao. Nghe “Đêm Nhớ Về Sài Gòn”, “Một Ngày Việt Nam – Những Bước Chân Việt Nam”, “Cám Ơn Anh”, “Cờ Bay Trên Phố Bolsa” của Trầm Tử Thiêng mà không thấy xót xa sao. Nghe đi. Nghe “Ta Hát Tình Thương Về Biển Đông” của Trúc Hồ – Trầm Tử Thiêng để thấy tấm lòng VN ở Hải Ngoại lớn lao, bao dung và nhân hậu biết bao nhiêu. Nhạc hay là nhạc đến rồi ở lại trong lòng chúng ta. Ở đây, mọi người cần phẩm, không cần lượng. Đối với người nghe nhạc như tôi, nhạc thể mới xứng đáng gọi là nhạc phẩm.

Việt Nam trên 70 triệu người, có bao nhiêu nhạc sĩ sáng tác và những bài hát của họ giờ đi về đâu. Nhà nước vốn kỵ nhạc vàng, đốt sạch hết nhạc vàng năm 75 sao giờ đây lại cho... chim bay tùm lum, lại than nghèo chí chạp, lại khuyến khích nhạc sĩ lấy nhạc Thái Lan, Hồng Kông, Đại Hàn, Nhật Bản... viết lời Việt làm thành của mình, toàn những lời thương mây khóc gió, yêu thương vung vít. Tuổi trẻ VN bây giờ được quyền... bỏ học đi hát karaoke, không cần thi vấn đạu. Cả nước được quyền xem phim bộ và nghe nhạc vàng... Là tại sao?

Nếu bây giờ có ai hỏi tôi rằng tuổi trẻ VN ở Hải Ngoại làm gì. Xin thưa... chúng nó đang ngồi trong thư viện. Tuổi trẻ ở trong nước đang làm gì. Xin thưa... chúng đang hát karaoke. Dĩ nhiên không phải các em nhỏ ở đây đều ở trong thư viện còn các em ở VN đi hát, hoặc đi chích hoặc ra trường rồi nhưng đang đi lang thang xin việc làm. Cái gì cũng có mặt trái của nó. Vì các anh chê chúng tôi nên nói... chơi cho vui.

Nhạc các anh làm ra, bên này bán tự do 10 đô 4 cuốn, đồ đồng ra, tha hồ mà lựa. Rồi 10 đồng 5 cuốn, mua về nghe không hay, không thích. Dứt. Coi như mất 2 tô phở. Nhạc của chúng tôi lọt được về VN thật là thiên nan vạn nan, bài nào không có lợi, chủ tiệm băng bèn cắt, bỏ vào đó một bài khác. Bìa băng và tựa băng đổi luôn và như thế, làm sao người nghe có thể nghe được bài hát có giá trị. Các anh chơi như thế là không công bằng, không fair, hoặc là các anh... rét, không muốn phổ biến những bài hát đó. Ở Hải Ngoại chúng tôi có một dúm người, các anh có hơn 70 triệu dân. Chúng tôi không sợ nhạc của các anh làm ảnh hưởng đến đời sống của chúng tôi, sao các anh sợ. Các bạn của tôi giờ không ngại gì nữa. Nhạc Việt bây giờ là nhạc... lai căng (chính báo của Đảng đã than vãn việc này).

Tôi mơ ước được nghe lại những sáng tác đầy sáng tạo và đẹp đẽ của các nhạc sĩ ở trong nước cũng như chúng tôi ưu ái tiếng hát của các ca sĩ ở Việt Nam.

KHÁNH LY

Nguồn: <https://groups.google.com/d/msgid/dongfriends/1653957530.164892.1642048702063%40mail.yahoo.com>.

Bắt đầu thư được chuyển tiếp:

Vào Thứ Tư, tháng 1 12, 2022, 9:45 SA, berna54 <berna54@yahoo.com>

www.vietnamvanhien.org

VIỆT NAM VĂN HIẾN
www.vietnamvanhien.info

TỦ SÁCH VĂN HIẾN VỚI HƠN 8000 TÁC PHẨM